

Simanowski: Hogyan menti meg a Földet a mesterséges intelligencia

Roberto Simanowski német kultúr- és média-filozófus, „Todesalgorithmus. Das Dilemma des künstlichen Intelligenz” című könyvéért 2020-ban elnyerte a legjobb filozófiai műért járó Tractatus-díjat. A 2021. november 13-i Spiegelben megjelent esszéje – Lovelock Novacene c. könyve kapcsán – azt a kérdést fejtegeti, hogy átadható-e a hatalom a mesterséges intelligenciának, ha az képes megmenteni a Földet. Az írás címe: **Alle Macht den Maschinen** (azaz: Minden hatalmat a gépeknek), a következő kiegészítéssel: *Ha az emberiség eléggé értelmes lenne, sorsát a mesterséges intelligenciára bízna.*

Társadalomfilozófiailag Simanowski a legnagyobb problémának azt tartja, hogy szélsőségesen individualizálódott világunkban a MI nem az emberi faj, hanem az egyes ember érdekeit szolgálja. El tudjuk képzelni, hogy az ember saját magát megfosztja a hatalomtól? El tudjuk képzelni, hogy politikusok önmaguktól átadnák a hatalmat? Egy demokráciában, ahol a politikát le lehet váltani, ha az szembemegy a többség akaratával? A helyzet ugyanaz, mint amikor háború van, és áldozathozatalra, patriotizmusra van szükség.

„Egy mindenekelőtt álló cél érdekében történő békés szuverenitás-transzfernek vannak előzményei” – Simanowski itt éppen az EU-ra hivatkozik. Érvelésének fő vonala azonban az, hogy a helyzet egy **ökodiktatúrához** vezet. Az algoritmusok segítségével könnyen kiszámítható minden termék és minden tevékenység környezeti hatása, és ezzel az emberek folyamatosan nyomás alatt tarthatók: „a jóindulatú MI-nagymamából így egy jóindulatú diktátor lesz, aki a saját érdekükben, a túlélésért, megfosztja őket a hatalomtól”.

Tehát – vonja le a következtetést: a műszaki fejlődés oda vezetett, hogy tönkretettük a Földet, és most – a MI révén – lehetővé teszi, hogy megmentjük azt. Ehhez azonban egy új narratívára van szükség; amely a személy kultusza helyett a társadalom primátusát hirdeti. „A minden kényszertől és céljaitól megfosztott egyén ekkor felteszi a kérdést: De hát mivégből is élek én? A válasz pedig egyszerre egyszerű és nagyszerű: az utánunk következőkért!”

Ezzel a konklúzióval egyet lehet érteni: az élet lényege – a választ nagyon-nagyon leegyszerűsítve – valóban az élet folytatása, továbbadása. A technika hibáztatásához azonban egy megjegyzés kívánkozik. Nem a műszaki fejlődést terheli a felelősség, hogy idáig jutottunk. Bár Stiegler modern értelmezése szerint a technika nem külső eszköz, hanem emberi mivoltunk lényege, szerintem nem emberi mivoltunk lényegéből, hanem az eluralkodó önzésből és individualizmusból következik a természet gátlástalan kifosztása és tönkretétele. Bár az önzés és az individualizmus evolúciósan rögzült, alapvető tulajdonságunk, az evolúcióbiológia szerint az önzetlenség és az együttműködés szintén az. A kettő kölcsönhatásában alakult ki emberi arculatunk.

A témának egy vetülete: vajon a demokráciák vagy az autokráciák képesek a hatásosabb klímavédelemre? – Ezt fejtegeti Timothy Garton Ash a Spiegel ugyanezen számában vele készült interjúban. Elszomorítja, hogy egy nemrégén készült felmérés szerint az európai fiatalok 53 százaléka

gondolja úgy, hogy az autokráciák. Ő azt szeretné hinni, hogy a demokráciák. A kérdésre szerintem nem adható egyértelmű válasz. Gondoljunk pl. Amerikára, ahol a klímavédelem nem kap társadalmi prioritást, és ezzel szemben Németországra meg a skandinávokra. Ugyanakkor, ha egy autokráciában elfogadnak egy politikai irányvonalat, annak garantált a megvalósítása.

Köln, 2021. nov. 27.

Kiss Károly